АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

Менеджмент

УДК 658.3:004.738.5

DOI https://doi.org/10.5281/zenodo.15338688

Безпекова діяльність підприємств харчової промисловості: теоретичні засади та аналітичне підґрунтя удосконалення

Андрій Михайлович Штангрет
доктор економічних наук, професор,
кафедра менеджменту та маркетингу у видавничо-поліграфічній справі,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна,
https://orcid.org/0000-0001-5179-4996

Роман-Рамі Абдо Саід Саад
аспірант,
кафедра менеджменту та маркетингу у видавничо-поліграфічній справі,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна,
https://orcid.org/0009-0002-6389-960X

Прийнято: 25.04.2025 | Опубліковано: 05.05.2025

Анотація. *Мета дослідження полягає в поєднанні аналітичних матеріалів стосовно фінансово-господарської діяльності підприємств харчової промисловості з результатами критичного огляду існуючих позицій щодо безпекової діяльності на мікрорівні задля розвитку теоретичних засад забезпечення безпеки в поточних умовах. Для досягнення поставленої мети було застосовано наступні методи: індукції та дедукції, порівняння і систематизації — при дослідженні сутнісних характеристик терміну «безпекова діяльність підприємства»; синтезу і аналізу — для характеристики*

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

основних параметрів функціонування підприємств харчової промисловості у 2010-2023 рр; морфологічного аналізу — для встановлення суттєвості впливу сукупності факторів, які визначали безпекову ситуації для підприємств харчової промисловості; графічний — для наочного подання теоретичного і методичного матеріалу; абстрактно-логічний — для теоретичних узагальнень і висновків дослідження. Отримані результати стали підставою для твердження, що підприємства харчової промисловості, завдяки орієнтації на задоволення первинної потреби кожної особи в їжі, перебували в більш кращій ситуації у порівнянні з іншими складовими промисловості України у період 2010-2023 рр. Попри зазначене, COVID-19 та військова агресія стали обставинами, що спровокували перегляд засад провадження безпекової діяльності. З'ясовано, що теоретичні розвідки стосовно безпекової діяльності на мікрорівні перебувають на етапі переосмислення засад здійснення не у режимі ліквідації загрози, що спричиняє значні втрати й активізує процедуру ліквідації бізнесу, а постійної активної участі суб'єктів безпеки в процесі управління підприємством. Обґрунтовано, що зосередження уваги виключно на внутрішніх процесах без бачення причин та наслідків зрушень у зовнішньому середовищі обмежує дієвість існуючих систем безпеки. Доведено, що безпекова діяльність в умовах кожного підприємства повинна бути гнучкою, тобто спроможною трансформуватися у відповідності до коригування стратегії розвитку підприємства та умов, які визначаються впливом максимального широкого переліку факторів. Хибним є ігнорування зв'язків в межах безпекової ієрархії. Посилення взаємодії з правоохоронними органами та розвиток корпоративної культури створюють додаткові можливості для результативного провадження безпекової діяльності.

Ключові слова: *безпекова діяльність, харчова промисловість, загроза, суб'єкт безпеки, безпека.*

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

Security activities of food industry enterprises: theoretical principles and analytical basis for improvement

Andriy Shtangret
Department of Management and Marketing in Publishing and Printing
Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

Roman-Rami Saad
Department of Management and Marketing in Publishing and Printing
Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

Abstract. *The purpose of the study is to combine analytical materials on the financial and economic activities of food industry enterprises with the results of a critical review of existing positions on security activities at the micro level in order to develop theoretical principles for ensuring security in current conditions. To achieve the set goal, the following methods were used: induction and deduction, comparison and systematization - when studying the essential characteristics of the term "enterprise safety activities"; synthesis and analysis - to characterize the main parameters of the functioning of food industry enterprises in 2010-2023; morphological analysis - to establish the significance of the impact of a set of factors that determined the safety situation for food industry enterprises; graphic - for a visual presentation of theoretical and methodological material; abstract-logical - for theoretical generalizations and conclusions of the study. The results obtained provided the basis for the assertion that food industry enterprises, due to their focus on satisfying the primary need of each person for food, were in a better situation compared to other components of the Ukrainian industry in the period 2010-2023. Despite the above, COVID-19 and military aggression have become circumstances that have provoked a review of the principles of conducting security activities. It has been found that theoretical intelligence regarding security activities at the micro*

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

level is at the stage of rethinking the principles of implementation not in the mode of eliminating the threat, which causes significant losses and activates the procedure for liquidating the business, but in the constantly active participation of security entities in the process of managing the enterprise. It is substantiated that focusing exclusively on internal processes without seeing the causes and consequences of changes in the external environment limits the effectiveness of existing security systems. It is proven that security activities in the conditions of each enterprise must be flexible, that is, capable of transforming in accordance with the adjustment of the enterprise's development strategy and conditions determined by the influence of the widest possible list of factors. It is wrong to ignore the connections within the security hierarchy. Strengthening interaction with law enforcement agencies and developing corporate culture creates additional opportunities for the effective implementation of security activities.

Keywords: *security activities, food industry, threat, security subject, safety.*

Постановка проблеми. Упродовж останніх тридцяти років питання безпеки для українських підприємств із другорядного трансформувалося у першочергове. Попри певний поступ невирішеним залишається ряд проблем, серед яких ключовими можна вважати: обмеженість ресурсного забезпечення та прихильність сталості у провадженні безпекової діяльності. Вказані проблеми пов’язані між собою та визначаються прихильністю до стабільності, тобто обмеженій спроможності гнучко реагувати на зміни в середовищі функціонування та внутрішніх процесах із наступною нездатністю проводити пошук оптимального варіанту рішення в кожній конкретній ситуації. Невиправданими можна вважати очікування щодо разового й одномоментного створення системи безпеки, що дозволяє виконувати усі поставлені завдання. Хибним є також намагання скопіювати існуючу систему безпеки без врахування специфіки діяльності. В цілому доведена пріоритетність безпекової діяльності в умовах кожного окремого підприємства стикається із необхідністю

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

подальшого усвідомлення потреби поступу як за рахунок набутого досвіду, так й спроможності реагувати й вносити ті зміни, які актуалізовані зрушеннями в умовах господарської діяльності. Тобто, йдеться про безпекову діяльність як процес, хід якого визначається спроможністю бачити умови й володіти необхідною ресурсною основою для покращення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні розробки стосовно безпекової діяльності на мікрорівні перебувають на етапі поступового вибудовування теоретичного базису. Певний поступ забезпечений напрацюваннями таких дослідників як М. Копитко [3], М. Криштанович [4], С. Мельник [12], П. Пригунов [12], З. Равлінко [6], О. Силкін [14–15], В. Франчук [12], В. Фостяк [11], В. Шляхетко [15], Т. Шира А. [13], А. Штангрет [14–15] та інших. Спільним є обґрунтування необхідності пріоритетної уваги до безпекової діяльності із пошуком відмінних варіантів активного провадження з моменту виникнення ідеї започаткування бізнесу і до завершення ліквідаційної процедури. Поступ здійснений завдяки виходу за межі домінуючої позиції щодо забезпечення економічної безпеки підприємства, коли не йдеться про моментне визначення відповідності фактичних значень встановлений з позицій ефективного провадження фінансово-господарської діяльності, а розглядається процес взаємодії внутрішніх і зовнішніх суб’єктів безпеки задля зменшення ймовірності виникнення й ліквідації наслідків ключових загроз.

В дослідженні, з метою більш конкретного формування теоретичних засад та аналітичного підґрунтя, увагу сконцентровано на функціонуванні підприємств харчової промисловості. Основою зроблених узагальнень став доробок таких дослідників як М. Бердар [1], Є. Бєлашов [7], М. Мацкула [5], К. Михайличенко [7], В. Русан [7], М. Сичевський [8], О. Собкевич [7], Ю. Терещенко [10], А. Шевченко [7], А. Юзефович [8] та інші. Проаналізовані напрацювання відображають специфічні моменти діяльності підприємств харчової промисловості, в тому числі під дією таких факторів як COVID-19 та військова агресія. Науковцями обґрунтовано, що безпекова діяльність

 ISSN 3041-2129

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

підприємств зазначеного виду діяльності є важливою й щодо вищого рівня безпекової ієрархії, зокрема стосовно соціальної й продовольчої безпеки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Існуючий на сьогодні обмежений підхід до забезпечення економічної безпеки підприємств, в тому числі харчової промисловості, створює перепони для цілісного бачення процесу в межах безпекової ієрархії. Будь-яке окреме підприємство не спроможне реалізовувати безпекову діяльність без тісної співпраці із зовнішніми суб'єктами безпеки, а така взаємодія початково повинна спиратися на момент визначення усієї сукупності загроз з наступним розробленням оптимального варіанту протидії, виходячи із рівнів безпекової ієрархії.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є узагальнення аналітичних даних з наступним розвитком теоретичних засад провадження безпекової діяльності підприємствами харчової промисловості у відповідності до поточних умов веденням фінансово-господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Попередньо підкреслимо, що концентрація уваги на діяльності підприємств харчової промисловості не є випадковою. Йдеться про те, що потреба в їжі є базовою для кожної людини, а відтак суб'єкти господарювання, що уможливлюють її задоволення знаходяться в кращих умовах у порівнянні із іншими. Так, у структурі витрат домогосподарств в Україні частка продуктів харчування сягає 46,6%, коли в країнах-сусідах вона фіксується на рівні 16,9% у Польщі та 10,5% у Німеччині [2]. Пояснення цієї відмінності знаходиться в площині суттєво нижчого рівня доходів, коли першочерговому задоволенню підлягають первинні потреби, зокрема в їжі. Водночас не можна відкидати й те, що обмежені доходи визначають вищий попит на дешевші продукти харчування, асортимент яких формується за рахунок товарів іноземного походження.

Не менш важливим аспектом є те, що рівень безпеки підприємств харчової промисловості повинен бути постійним об'єктом уваги не лише

 ISSN 3041-2129

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

власників бізнесу й менеджменту, але й вищого рівні безпекової ієрархії, тобто держави задля підтримання необхідного рівня соціальної й продовольчої безпеки. В цьому контексті доцільно погодитися із позицією М. Сичевського, що «…харчова промисловість надає стабільну підтримку щодо функціонування ринку для сільськогосподарських підприємств і домогосподарств сільського населення; є необхідною складовою агропромислового комплексу» [8, с. 48–49]. Такі обставини вагомо впливають на безпекову діяльність на мікрорівні, формуючи як додаткові можливості, так й обмеження у формі впливу на рівень цін, обсягів виробництва та додаткових вимог стосовно якості та безпеки продуктів харчування.

В подальшому актуальність удосконалення безпекової діяльності харчових підприємств нами буде доведена на підставі розгляду рівня та динаміки ключових показників їх діяльності в межах 2010-2023 рр., тобто періоду домінуючого впливу COVID-19 та нової фази військової агресії Російської Федерації.

Початково пропонується зосередитися на кількості діючих підприємств та чисельності зайнятих працівників як показників, що визначають ділову активність й рівень конкуренції за певним видом економічної діяльності та зміну інтенсивності використання трудових ресурсів (рис. 1).

Чітко спостерігається вплив на активність бізнесу у сфері виробництва продуктів харчування двох етапів військової агресії Російської Федерації. Перша низхідна хвиля у 2014-2016 рр. та наступна у 2022-2023 рр. Перша хвиля мала більш руйнівний характер через попередньо сформовані та усталені зовнішньоекономічні зв’язки. Можна стверджувати, що основна частина українських підприємств харчової промисловості були загалом зорієнтована на ринок країни-агресора. У 2014 році Російська Федерація застосувала обмеження, що завдало суттєвих втрат для українських виробників, зокрема в частині потреби пошуку нових ринків збуту. В аналітичній доповіді Національного інституту стратегічних досліджень саме цією обставиною

 ISSN 3041-2129

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

пояснюється тривалість етапу адаптації, тобто «…переорієнтацією під вимоги ринків Китаю, Ізраїлю, Єгипту. Інших країн Азії та Перської затоки» [7, с. 19]. Друга хвиля була зумовлена домінуванням двох обставин, тобто безпосередніми військовими діями, що відбувалися на значній за площею території, а також включали ракетні удари із виведенням з ладу системи електропостачання по усій країні, та обмеженням логістичних шляхів, зокрема через блокування морських перевезень.

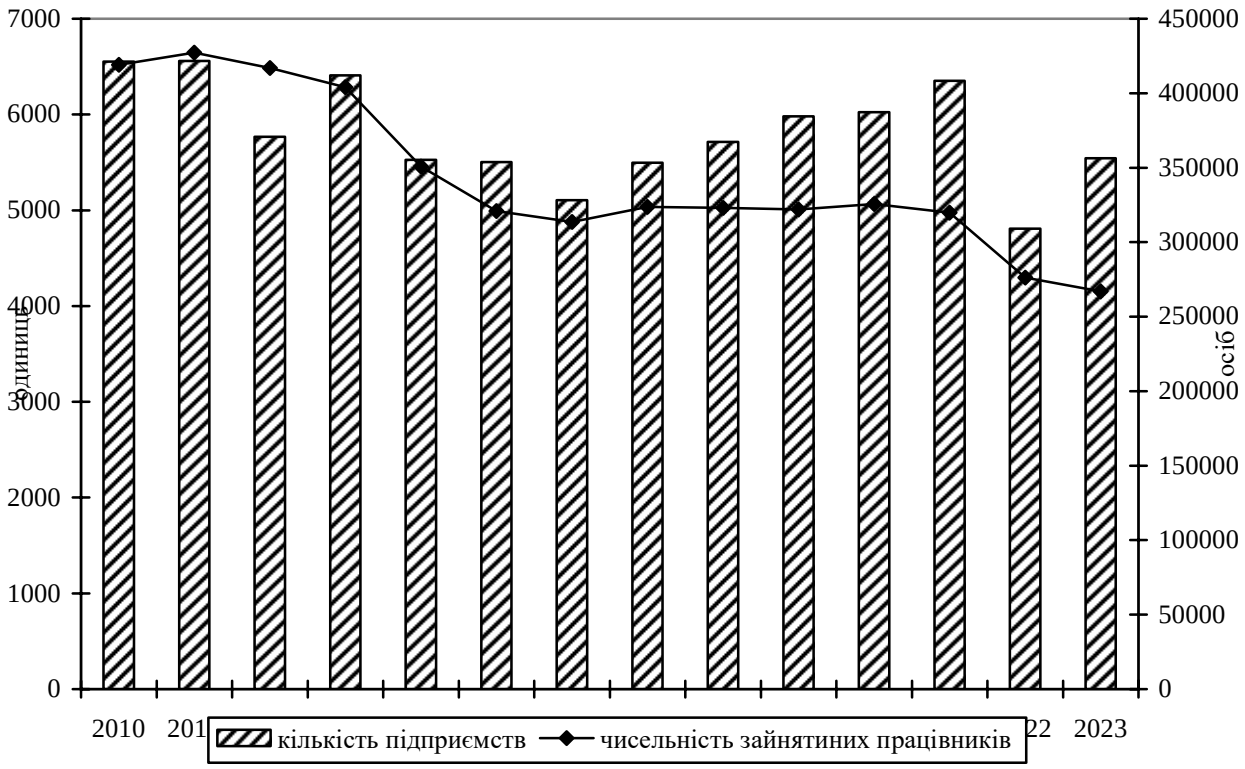

Рис. 1. Кількість підприємств та чисельність зайнятих працівників за КВЕД 10+11+12, сформовано на основі [9]

COVID-19 мав визначальний вплив на економічну ситуацію не лише в Україні. Можна погодитися із Ю. Терещенко, що ця пандемія спровокувала «…порушення процедури поставок, зниження ефективності торгівлі на міжнародній арені, труднощі в управлінні робочою силою» [10], але стосовно саме підприємств харчової промисловості її вплив був обмежений. Свідченням цього є як позитивна динаміка в кількості підприємств, так й незмінність в тенденції щодо залучення трудових ресурсів. В ракурсі встановлення

 ISSN 3041-2129

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

специфічних моментів провадження безпекової діяльності цікавим буде факт зміни структури, коли прослідковується в межах крайніх часових меж дослідження зростання частки великих (у 2010 р. – 0,9% та у 2023 р. – 1,3%) та малих (відповідно, 79,3% та 83,9%) підприємств. Аналогічні тенденції спостерігаються і стосовно чисельності зайнятих працівників, тобто щодо великих (19,9% та 28,0%) та малих (11,8% та 13,2%). Наявні ознаки посилення конкурентних позицій великих виробників за рахунок інвестування в нове технологічне обладнання й нарощування обсягів виробництва з можливістю цінового тиску на інших учасників ринку. Водночас малий бізнес використовує свою основну перевагу, тобто цільову орієнтацією на задоволення індивідуальних потреб обмеженої кількості споживачів. Зазначене реалізується у фінансових показниках діяльності (рис. 2).

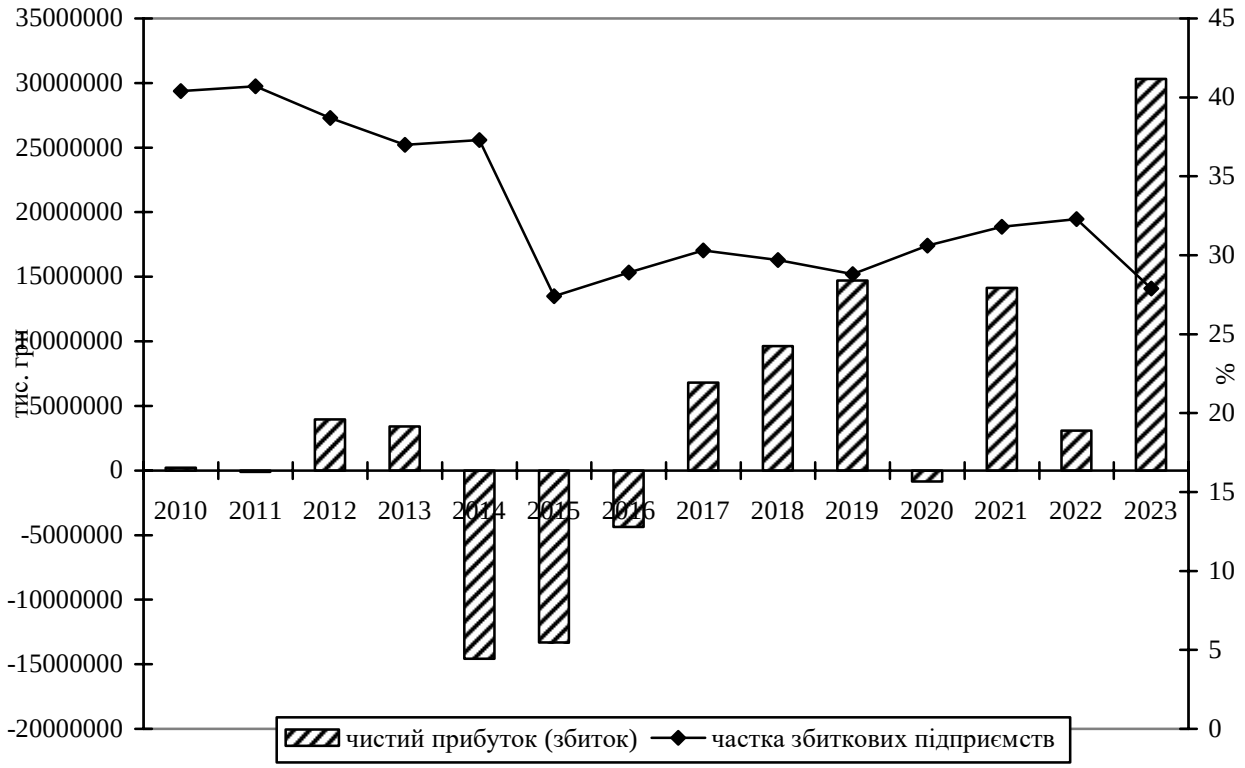

Рис. 2. Кінцевий фінансовий результат діяльності та частка збиткових підприємств за КВЕД 10+11+12, сформовано на основі [9]

ISSN 3041-2129
Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

На складність безпекової ситуації, тобто одночасного формування за значної кількості різноспрямованих факторів, вказує частка збиткових підприємств, яка залишалася вагомою в межах 2015-2023 рр., що можна пояснити рівнем й динамікою показників рентабельності (рис. 3).

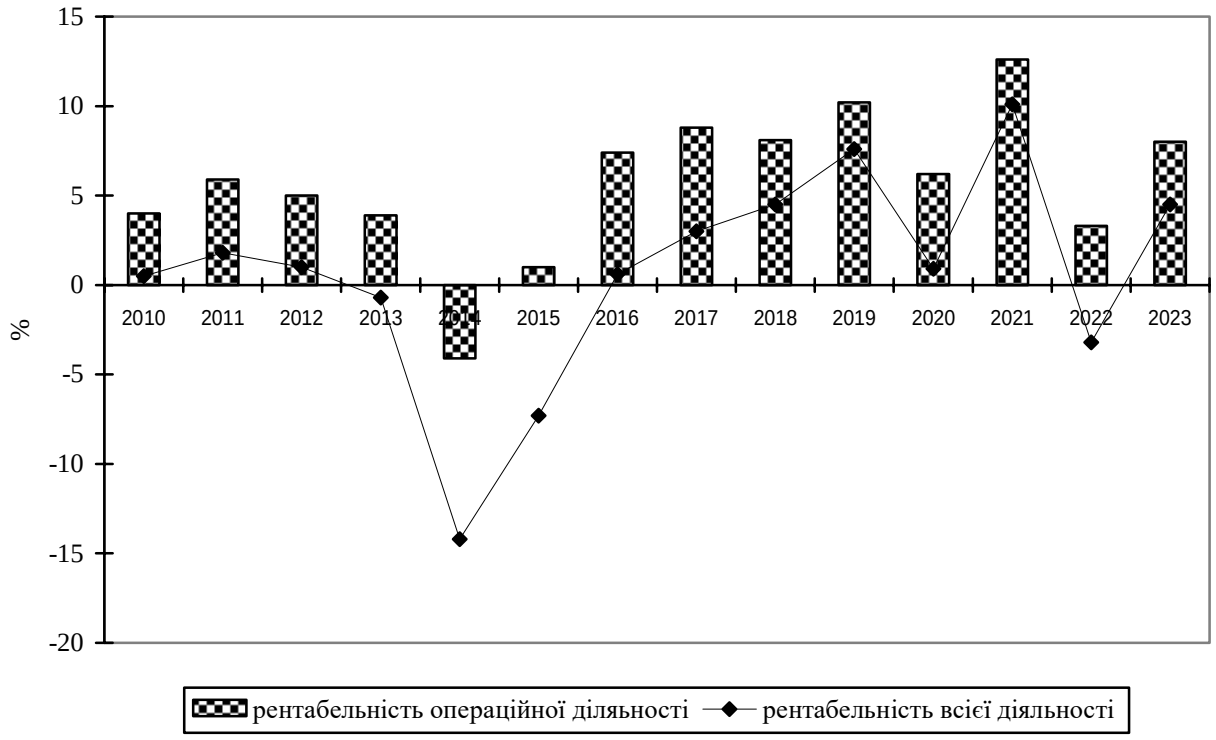

Рис. 3. Рентабельність операційної та всієї діяльності підприємств за КВЕД 10+11+12, сформовано на основі [9]

Якщо порівнювати значення показників рентабельності загалом в промисловості та за КВЕД 10+11+12, то рівень підприємств харчової промисловості є на порядок вищим. Для прикладу, у 2023 році рентабельність усієї діяльності в промисловості складала 0,9%, коли підприємства досліджуваного виду діяльності змогли досягнути 4,5%. З позиції провадження безпекової діяльності необхідно враховувати вагомість впливу різних факторів. Перш за все те, що у 2023 році активність іноземних конкурентів була незначною, але позитивний результат може мати тимчасових характер. На цю обставину опосередковано вказує М. Мацкула через дані про те, що «…завантаженість виробничих потужностей підприємств харчової

ISSN 3041-2129
Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

промисловості в середньому складає 66,8%, тобто існує резерв» [5, с. 28]. Ми скоріше схильні розглядати це не лише як резерв, а невикористані можливості за сприятливих обставин для посилення конкурентних позицій хоча б на внутрішньому ринку.

Підводячи проміжні підсумки можна стверджувати, що безпекова ситуація для підприємств харчової промисловості створюється одночасним впливом значної кількості факторів. Дотримання політики виключно захисту шляхом реагування на певні загрози не можна вважати виправданим через нездатність в повній мірі використовувати нові можливості. Тобто, реально виникає потреба перегляду засад провадження безпекової діяльності, яка повинна початково спиратися на уточнення змісту такої активності.

Зазначимо, що домінуючим напрямом наукових розвідок залишається економічна безпека підприємства, коли питання провадження безпекової діяльності перебуває на етапі подальшого усвідомлення сприйняття загалом безпеки як процесу, який реалізується повсякчасно, виходячи з поточних умов.

Сьогодні загалом складно виділити базові підходи у розумінні безпекової діяльності на мікрорівні. Зазначене можна проілюструвати суттєвими відхиленнями в найбільш поширених позиціях. Так, В. Франчук акцентує увагу на «…формі активного ставлення суб’єктів безпеки до безпекової дійсності, зміст якого полягає у проведенні в ній відповідних змін на основі застосування та розвитку безпекової культури» [12, с. 155], тим самим доводячи пріоритетність консолідації зусиль усіх працівників в питаннях повсякчасного дотримання узгоджених правил взаємодії для досягнення й підтримання стійкості підприємства як соціально-економічної системи. Прихильниками захисної політики є А. Штангрет, О. Силкінай й В. Шляхетко, що відображено в їх сприйнятті безпекової діяльності як «… активності, орієнтованої на підтримання стійкості та забезпечення стабільного функціонування підприємства шляхом захисту його ресурсів й інтересів, а також використання додаткових ринкових можливостей» [14-15, с. 58]. Імпонує, що збереження

 ISSN 3041-2129

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

підприємства як системи розглядається і в ракурсі формування необхідних безпекових умов для використання нових можливостей, тобто через встановлення рівня ризиків та попередження виникнення загроз.

Цікавою є й позиція В. Фостяка, яка відмінна від попередньо розглянутих розширенням кола суб'єктів провадження безпекової діяльності саме стосовно підприємства, тобто коли має місце «…діяльність підприємства у співпраці із зовнішніми суб'єктами безпеки для забезпечення власної динамічної стійкості функціонування та формування безпечних умов розвитку через захищеність від дії зовнішніх і внутрішніх загроз та мінімізацію ризиків» [11, с. 98].

Вважаємо за доцільне звернути увагу на відмінні моменти у твердженнях М. Копитко, де наголос ставиться на «…діяльності щодо забезпечення можливості максимально ефективного використання доступних ресурсів» [3, с. 120] та З. Равлінко, яка акцентує увагу на «… досягненні й підтриманні економічної безпеки підприємства на необхідному для розвитку й реалізації економічних інтересів рівні завдяки недопущенню виникнення, протидії/адаптації й ліквідації дестабілізуючих факторів та сприянню повному використанню ринкових можливостей [6, с. 45]

Загалом прослідковується узгоджене розуміння, що безпекова діяльність являє собою активність. Така активність не може обмежуватися створенням системи безпеки й періодичним визначенням якоїсь сукупності показників, що характеризують результативність здійснення фінансово-господарської діяльності. Внутрішні суб'єкти безпеки мають консолідувати можливості зовнішніх суб'єктів безпеки, зокрема представників правоохоронних органів, та особисту прихильність кожного працівника задля узгодженого досягнення інтересів в межах безпекової ієрархії. Такі міркування слідують з результатів проведеного узагальнення аналітичних даних. Кожен працівник зацікавлений в отриманні матеріальної та іншого виду винагороди задля задоволення свої потреб. Для держави важливе ефективне функціонування підприємств харчової промисловості, що дозволяє задовольняти первинні потреби кожного

 ISSN 3041-2129

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

громадянина. Відтак безпекову діяльність на мікрорівні треба сприймати більш ширше, тобто не обмежуючись виключно рівнем підприємства. Відтак пропонується розглядати безпекову діяльність підприємств харчової промисловості як активність усіх учасників такого процесу за безпековою ієрархією з максимальним залученням й використанням кадрового потенціалу підприємства задля узгодженого досягнення інтересів шляхом попередження, зменшення ймовірності посилення впливу й ліквідації загроз та створення необхідних умов для широкого використання нових ринкових можливостей.

Висновки. COVID-19 та військова дії сформували потребу в перегляді засад забезпечення безпеки бізнесу. Раніше існуюче бачення безпеки як умовної огорожі, що повинна вберегти наявні ресурси від зовнішніх зазіхань, втрачає актуальність. Аналогічне стосується й поширених хибних переконань, що працівники служби безпеки мають пильно стежити за кожним працівником з метою унеможливлення крадіжок та заподіяння інших втрат. Наявні ознаки трансформації сприйняття безпеки загалом, коли актуальною стає безпекова діяльність як постійно актуальна активність не лише внутрішніх суб’єктів безпеки, а загалом консолідована взаємодія усіх учасників безпекового процесу на усіх рівнях, тобто держави, підприємства й особи. Зроблені узагальнення слідують із результатів відстеження зміни безпекової ситуації в сфері діяльності підприємств харчової промисловості, коли жодне підприємство, незалежно від масштабів діяльності й конкурентного положення на ринку, не спроможне в достатній мірі самостійно забезпечувати свою стійкість й створювати умови для подальшого розвитку. В достатньо високій безпеці підприємства зацікавлені на суміжних ієрархічних рівнях, тобто держава та кожна особа, будучи працівником та/або споживачем продукції. Відтак важливим є цілісне бачення безпекової діяльності як процесу без явних меж із відповідним врахуванням усієї сукупності факторів, які впливають не лише на підприємство безпосередньо, але й на інші рівні задля розроблення як захисних заходів, так й створення необхідних за рівнем безпеки умов для розвитку.

 ISSN 3041-2129

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення механізму управління безпековою діяльністю підприємств харчової промисловості, зважаючи на прогнози зміни безпекової ситуації у післявоєнному періоді.

Список використаних джерел

1. Бердар М. М. Конкурентоспроможність підприємств харчової промисловості України: сучасні проблеми та напрями підвищення. *Агросвіт*. 2018. № 12. С. 8–14.

2. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2021 р. : статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2022 URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/07/zb_vrd_21.pdf (дата звернення 02.04.2025).

3. Копитко М. І., Ільків Ю. І. Управління безпековою діяльністю інноваційно-активних підприємств. *Соціально-правові студії*. 2020. Вип. 3 (9). С. 162–172.

4. Криштанович М., Силкін О. Оцінювання стратегічних напрямів реалізації державно-приватного партнерства в царині безпекового розвитку агропромислового сектора. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*. 2025. 1(55). С. 44-55. URL: https://doi.org/10.55643/ser.5.55.2025.587 (дата звернення 02.04.2025).

5. Мацкула М. Харчові підприємства України: аналітична оцінка функціонування. *European Journal of Economics and Management*. 2018. Вип. 4. С. 27–35.

6. Равлінко З. П. Безпекова діяльність торговельних підприємств: теоретичні та практичні аспекти : монографія. Львів: Растр-7, 2024. 344 с.

7. Реальний сектор економіки України: пріоритети розвитку в умовах зміни вектора економічної політики : аналіт. доп. / Собкевич О. В., Шевченко А. В., Михайличенко К. М., Русан В. М., Бєлашов Є. В. та ін. Київ : НІСД, 2017. 40 с.

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

8. Сичевський М. П., Юзефович А. Е. Розвиток харчової промисловості: акценти державної політики. *Економіка АПК*. 2014. № 7. С. 46–51.

9. Статистична інформація. Державна служба статистики. URL : https://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення 02.04.2025)

10. Терещенко Ю. В. COVID-19: Вплив на харчову промисловість та агробізнес. *KPMG*. URL: https://home.kpmg/ua/uk/home/media/press-releases/2020/04/vplyv-na-kharchovu-promyslovist.html (дата звернення 02.04.2025)

11. Фостяк В. І. Концепція управління безпековою діяльністю підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип. 4 (66). С. 97–103.

12. Франчук В. І., Пригунов П. Я., Мельник С. І. Безпекова діяльність: системний підхід. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 1. С. 154–163.

13. Шира Т. Б. Моделювання функціонування системи корпоративної безпеки підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 6. (17). С. 228–232.

14. Штангрет А., Силкін О. Безпекові аспекти управління персоналом в умовах гіпердинамічного зовнішнього середовища. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 9(37). С. 227–237. URL: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9(37)-227-237 (дата звернення 02.04.2025)

15. Штангрет А., Силкін О., Шляхетко В. Трудова міграція як зовнішня загроза для кадрової безпеки підприємства. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 10(38). С. 190–201. URL: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-10(38)-190-201 (дата звернення 02.04.2025)

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license